

в авіації. Вона дозволяє ефективно виявляти та запобігати можливим загрозам безпеці в авіації, що допомагає зберегти життя пасажирів та персоналу.

Крім того, ця система сприяє розвитку авіаційної галузі та підвищенню її привабливості для пасажирів та інвесторів, оскільки безпека є однією з найважливіших характеристик, яку вони розглядають при виборі авіакомпаній та авіаційних послуг. У цілому, система державних органів, громадських формувань та трудових колективів, що беруть участь у профілактиці кримінальних правопорушень в сфері авіації, є надзвичайно важливою для забезпечення безпеки в авіації та подальшого розвитку цієї галузі.

Україна має великий досвід в сфері безпеки авіації та активно працює над покращенням цього напрямку. Державне агентство з питань авіаційної безпеки України (ДАБУ) є головним органом, відповідальним за забезпечення безпеки в авіації в Україні. Воно координує роботу всіх державних органів, громадських формувань та трудових колективів, що беруть участь у профілактиці кримінальних правопорушень в сфері авіації.

ДАБУ веде надзвичайно важливу роботу з моніторингу безпеки авіації, аналізує дані про авіаційні інциденти та події, здійснює перевірки авіакомпаній та аеропортів на дотримання вимог безпеки в авіації, проводить атестацію персоналу та здійснює навчання фахівців з питань безпеки в авіації.

На наш погляд, серед всього масиву вітчизняних органів, підприємств і установ важливе місце посідає й Національний авіаційний університет, який підготовлює кваліфікованих фахівців з питань безпеки авіації. Університет співпрацює з ДАБУ та іншими державними органами з питань безпеки в авіаційній галузі, що дозволяє забезпечити високу якість навчання та підготовку фахівців.

УДК 343(043.2)

Ободов Н.А., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Київський національний економічний
університет ім. Вадима Гетьмана, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Беспаль О.Л., к.ю.н., доцент

КІЛЬКІСНО-ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ У 2020-2022 РОКАХ

Держава Україна, відповідно до положень Основного Закону, взяла на себе обов'язок здійснювати захист найвищих соціальних цінностей,

зокрема життя та здоров'я людини і громадянина [1]. Це передбачає прямий обов'язок держави забезпечити право на життя тих, хто перебуває під її юрисдикцією.

Аналіз стану злочинності в Україні здійснюється з використанням статистичної інформації про кількість кримінальних правопорушень за певний період часу (місяць, квартал, рік). Втім, лише порівняння кількісних показників кримінальних правопорушень за певні звітні періоди, не дасть можливості отримати більш деталізовану об'єктивну інформацію про криміногенну ситуацію в країні.

В Україні криміногенна ситуація нині залишається стабільно напруженою та ускладнюється через низку взаємопов'язаних зовнішніх і внутрішніх обставин політичного, військового, економічного, соціального, правового, організаційно-управлінського та суто криміногенного характеру, серед яких: військова агресія російської федерації; бойові дії в країні, втрата контролю за частиною території та державного кордону, і, як наслідок їх перебування за правовим полем України; посилення міграційних процесів, пов'язаних з переміщенням населення з окупованих регіонів, низький рівень його соціальної адаптації та облаштування; кризові явища в економіці тощо.

Злочинність, як соціальне явище, що виявляється як статистична сукупність злочинів, вчинених на певній території за певний період часу, має низку ознак, які відсутні у злочині, як індивідуальному акті поведінки. Ці ознаки відображаються низкою показників. Найчастіше у науковій та практичній діяльності використовуються такі показники злочинності, як її стан (обсяг), коефіцієнт інтенсивності (рівень), динаміка, структура, географія [4, с. 58].

Якісні показники злочинності характеризують внутрішню структуру сукупності облікованих злочинів та осіб, які їх вчинили. *Структура злочинності* – це внутрішньо властива їй ознака, яка розкриває якісно різні групи або види злочинів, з яких вона складається, вчинені за певний період часу на певній території. Структура виразно говорить про те, що собою являє злочинність у конкретних умовах, якою є якість цього явища. Основним показником структури злочинності є частка (питома вага) окремих груп або видів злочинів відносно їх загальної кількості [4, с. 58].

У науковій та практичній діяльності залежно від обраного критерія виділяються різні види структури злочинності. За часом злочинність можна розподілити по годинах доби, днях тижня, порах року [4, с. 59]. Залежно від ступеня суспільної небезпеки кримінальних правопорушень, можна побудувати структуру злочинності, а саме: особливо тяжкі, тяжкі, нетяжкі, кримінальні проступки [2].

Показники злочинності тісно пов'язані між собою. Зміна хоч одного з них в цілому, або в окремій частині веде до зміни характеристик взагалі. В

таблиці 1 наведено показники кількості облікованих кримінальних правопорушень в Україні за ступенем тяжкості за останні 3 роки (2020-2022 рр.).

Таблиця 1

Кількість облікованих кримінальних правопорушень в Україні за ступенем тяжкості в 2020-2022 рр [3]

	2020 рік	2021 рік	2022 рік
Усього кримінальних правопорушень	360 622	321 443	362 636
<i>щодо попереднього року, %</i>	-	-10,9	12,8
особливо тяжких злочинів	13 199	12 108	105 559
<i>частка у структурі, %</i>	3,7	3,8	29,1
<i>щодо попереднього року, %</i>	-	-8,3	771,8
тяжких злочинів	125 165	111 955	125 656
<i>частка у структурі, %</i>	34,7	34,8	34,7
<i>щодо попереднього року, %</i>	-	-10,6	12,2
нетяжких злочинів	53 141	94 106	57 064
<i>частка у структурі, %</i>	14,7	29,3	15,7
<i>щодо попереднього року, %</i>	-	77,1	-39,4
кримінальних проступків	98 283	100 707	73 543
<i>частка у структурі, %</i>	27,3	31,3	20,3
<i>щодо попереднього року, %</i>	-	2,5	-27,0

Згідно із наведеними статистичними даними, простежується зменшення загальної кількості правопорушень у період 2021 р., порівняно з 2020 р., а саме – на 10,9%, проте у 2022 р., порівняно з попереднім звітним періодом, має місце збільшення на 12,8%. Тобто, у трирічний період (2020-2022 рр.) кількість облікованих кримінальних правопорушень має хвилеподібні показники – падіння, а потім приріст.

Особливу увагу слід звернути на показники особливо тяжких злочинів, де має місце збільшення злочинів з 13 199 випадків у 2020 році до 105 559 - у 2022 році, що на 669,8% більше. Вважаємо, що основною причиною такого приросту є повномасштабне вторгнення рф в Україну.

Крім рівня, динаміки і структури злочинності, у кримінології існує поняття *територіальної структури або географії злочинності*, коли за ціле береться загальна кількість злочинів, вчинених в певній територіальній одиниці (країні, області, місті, районі), а за частину – кількість злочинів, учинених у менших територіальних одиницях, з яких вона складається [4, с. 59].

Так, важливою складовою в дослідженні кількісно-якісних показників злочинності є її географія. В таблиці 2 наведено розподіл кримінальних правопорушень за видом поселення в Україні (2020–2022 рр.).

Таблиця 2

Розподіл кримінальних правопорушень за видом поселення в Україні (2020–2022 рр.) [3]

	2020 рік	2021 рік	2022 рік
--	----------	----------	----------

Усього кримінальних правопорушень у містах та селищах міського типу	276 866	247 842	268 858
<i>частка у структурі, %</i>	76,8	77,1	74,1
<i>щодо попереднього року, %</i>	-	-10,5	8,5
в сільській місцевості	75 330	65 476	83 291
<i>частка у структурі, %</i>	20,9	20,4	23,0
<i>щодо попереднього року, %</i>	-	-13,1	27,2
за межами населених пунктів	6 769	6 297	9 316
<i>частка у структурі, %</i>	1,9	2,0	2,6
<i>щодо попереднього року, %</i>	-	-7,0	47,9
у громадських місцях	48 749	40 749	29 816
<i>частка у структурі, %</i>	13,5	12,7	8,2
<i>щодо попереднього року, %</i>	-	-16,4	-26,8

Аналізуючи показники таблиці 2, бачимо певне зменшення: хоча у селищах міського типу, в сільській місцевості та за межами населених пунктів є незначний приріст. Вагомим є значне зменшення кількості правопорушень у громадських місцях, що пов'язане із введенням воєнного стану, комендантських годин, а також з обмеженнями в продажі алкогольних напоїв. Вважаємо, що повітряні тривоги, які оголошувались по всій території держави, також посприяли зменшенню кількості вчинення даної категорії кримінальних правопорушень, оскільки в цей час люди намагалися не перебувати в громадських місцях, особливо, де є велике скупчення населення.

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити наступні висновки: спостерігається збільшення кримінальних правопорушень в Україні за 2020-2022 рр. Головним фактором впливу на криміногенну ситуацію в Україні стало масштабне збройне вторгнення російської федерації, яке розпочалося 24 лютого 2022 р. Питому вагу збільшення кримінальних правопорушень склали тяжкі та особливо тяжкі кримінальні правопорушення. Цьому посприяли певні чинники: по-перше, повномасштабне вторгнення, а тому збільшилася кількість кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки, життя і здоров'я, статевої свободи, статевої недоторканності, власності, тощо. По-друге, важливою є демографічна складова зазначеної проблеми, адже кілька мільйонів українців є внутрішньо переміщеними особами, які мають проблеми матеріально-побутового характеру; внаслідок вторгнення здобули певні психічні розлади, які також можуть сприяти вчиненню правопорушень. Разом з цим, слід пам'ятати, що значна частина правопорушень залишається поза увагою правоохоронних органів (латентна злочинність). Так, рятуючись від війни, певна частина людей залишила свої помешкання без нагляду, що є гарною умовою для вчинення різних правопорушень проти власності. Не володіючи інформацією про стан свого майна, про ситуацію в домоволодінні, власники не

звертатимуться до правоохоронних органів, навіть, якщо стали жертвами кримінальних правопорушень. Також, хоча комендантські години подекуди стають на заваді вчинення деяких правопорушень, а часові обмеження з продажу алкогольних напоїв можуть зменшити кількість правопорушень, що вчиняються у стані алкогольного сп'яніння, все ж таки криміногенна ситуація в країні залишається стабільно-напруженою.

Література

1. Конституція України: Закон України від 28 чер. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 07.04.2023).

2. Кримінальний кодекс України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 07.04.2023).

3. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування: Статистична інформація за 2020-2022 рр. / Офіційний сайт Офісу Генерального прокурора. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 07.04.2023).

4. Кримінологія: підручник / О.М. Джужа, В.В. Василевич, В.В. Черней, С.С. Чернявський та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В.В. Чернея; за наук. ред. д-ра юрид. наук, проф. О.М. Джужі. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2020. 612 с.

УДК 343.1(043.2)

Рєпіна Є.Ю., здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Літвінова І.Ф., к.ю.н., доцент

НОРМАТИВНІ ЗМІНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Воєнний стан, згідно зі ст. 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а